

РЕЦЕНЗИЯ

На

Дисертационния труд за присъждане на научната и образователна степен „доктор“ по научно направление 1.3 на докторанта на редовна подготовка Милена Антонова Томанова на тема: „Ролята на музикално-сценичните жанрове за формиране на интерес към музикалното изкуство при деца в начална училищна възраст“ с научен ръководител проф. д.н. Филип Павлов

Рецензент:

Проф. д-р Веска Любомирова Цинандова-Харалампиева

Темата на дисертационния труд засяга актуален проблем на музикалното образование в начална училищна възраст. Встъпителната част е посветена на исторически преглед върху развитието на музикално-сценичното творчество в България, предназначено за деца. Изложението е в две части: първа – първи кратка история на зараждането на идеята за възпитаващата роля на музикално-сценичните жанрове и преглед на някои програми по музика от XX век.

Позовавайки се на съществуващите анализи по темата на Розалия Бикс, Анелия Янева, Румяна Каракостова, Миглена Ценова, Лиляна Витанова, Генчо Гайтанджиев и другия, тя акцентира на приноса на „детските музикални китки“, замислени и организирани от учителя по музика в Пловдив Димо Бойчев като детски музикален състав със свой устав и режим на творчество. Тук тя цитира изследвания на Л. Витанова и Г. Гайтанджиев, които акцентират върху факта, че целите им не са само занимателни, но и възпитателни. При всяко

представление се изпълнява и по една детска оперетка от български или чужд автор. „По този начин, съвсем естествено, детските музикално-театрални дружества – детските китки стават причина за развитието и разцвета на жанра „детска оперета“ – /стр. 12/ .

В тази част са представени сведения и за първите чуждестранни детски оперетни спектакли в България и първите български музикално-сценични произведения за деца. „Независимо от недостатъците си в художествено отношение, от позицията на съвременността, детските оперетки, пише тя, оставят трайна следа в културния живот на следосвобожденска България. Те не само се явяват като музикално-театрален жанр, отговарящ на естетическите търсения на българите от тази епоха, но едновременно с това имат възпитателна роля с музикален и нравствено-житейски характер“ /стр. 15/.

В тази част са представени и първите образци на опери за деца от Найден Геров и Парашкев Хаджиев, както и първите творби на балетното изкуство за деца от Петко Стайнов, Петър Ступел, Парашкев Хаджиев Георги Костов, Салиман Владимиров, Владимир Панчев, Иван Димов, Атанас Косев и Александър Йосифов. Споменати са и първите примери на мюзикъли за деца от 60-те години на ХХ век от Георги Генков, Александър Йосифов, Жул Леви, Петър Ступел, Красимир Тасков, Александър Владигеров, Андрей Дренников, Филип Павлов, Валери Костов, Йордан Колев, Юлия Ценова, както и някои мюзикъли с детско съдържание от чужди автори – Сергей Баневич, Харолд Арлан и Лайънъл Барт. На базата на исторически преглед на музикално-сценичното изкуство за деца от ХХ и ХХ1 век М. Томанова прави извода, че те оказват значително влияние върху развитието на музикално-сценичното изкуство у нас като цяло, оставят значително наследство, особено в жанра на детската оперетка и са добра основа за развитието на тези

музикално-сценични проявления и при творчеството на българските композитори от по-ново време. Дори и с присъщия си наивитет те са замислени с много по-дълбоки музикално-възпитателни цели – да провокират у децата любов към музикалното изкуство, да изградят и развият музикалните им способности и да стимулират всеобщото им нравствено възпитание.

Във втора глава от дисертационния си труд М. Томанова прави анализ на музикалното възпитание в България в наши дни. Тук тя подчертава като особена ценност за синтезните музикално-сценични жанрове за деца факта, че те с успех „се вметват в съвременното разбиране за модерност и интегративност на музикалното възпитание в училище“. / стр. 35/, като разширяват кръгозора им към опознаване и на други изкуства. Като принос тук може да се открие психологическия аспект на музикалното влияние върху формирането на личността на децата от най-ранна възраст, като цитира авторитети в тази област, като Уайлдър Пентфийлд, Жан Пиаже, Зигмунд Фройд и други. На основа на техните изследвания тя стига до обобщението, че „музикално-театралните жанрове могат да подсиgurят не само цялостно и ефективно възприемане на музиката, но също така и опознаване на останалите видове, съпътстващи я изкуства – живопис, театър, литература и танц“. Това, според нея, би могло да бъде добра основа за развитие на траен интерес към изкуството въобще. На базата на внимателно проучване на трудовете на руските и български психолози, тя обосновава твърдението си, че общуването с музикално-сценичното творчество формира важни психични дейности на личността и те би трябвало логично да присъстват в музикално-възпитателния процес.

Анализирайки педагогическите аспекти на въздействието на музикално-сценичните жанрове, тя стига до заключението, че със своята синтезна природа те имат естествена възможност да

въздействат при формирането на естетическите критерии на подрастващите и да предизвикват у тях любов и разбиране към изкуството въобще.

В трета глава от своя труд – Музикално-сценичните творби за деца в съвременното музикално възпитание и образование авторката достига до основния приносен момент на своето изследване – обзорен преглед на постановките за деца в оперните театри в страната след 2010 година -представяне / сравнение на постановъчната дейност в миналия последен и настоящ музикален сезон, както и разглеждане на възможностите за разширяване границите на националното образование по музика, свързани с музикално-сценичните жанрове.

В последната част от дисертационния си труд Милена Томанова представя анализ на конкретни примери на музикално-сценични творби, предназначени за съответната възрастова публика от В. А. Моцарт, Е. Хъмпърдинк, Ал. Йосифов и Ф. Павлов. Приложенията включват анкета, проведена в училищата в град Благоевград, интервюта с режисьора Петко Бонев и учителката по музика Радостина Кацарова и преглед на спектаклите за деца през 2017 година в Софийската Опера и Балет, в Държавния Музикален и Балетен Център в София, както и държавните опери в Стара Загора, Варна, Русе, Пловдив, Бургас, Благоевград и Велико Търново. Това й дава възможност да илюстрира интереса на водещите театри за опера и балет в България към музикалното творчество, предназначено за детска аудитория.

В своята разработка Милена Томанова обхваща пълния спектър от проблеми при успешното осъществяване на плодотворното въздействие на музикално-сценичните изкуства за възпитаване на стремеж, възможност за оценка и способност за целенасочено

възприемане на сценичното действие във всичките му художествени елементи – музика, танц, актьорско превъплъщение и сценография.

Прякото присъствие на музикално-сценичния спектакъл при наличие на предварителна подготовка и последвало обсъждане, според нея, е най-ефективният начин за възпитание на музикалното публика. Авторката демонстрира изчерпателни познание на научните публикации по темата на своя труд, включващо 169 заглавия на български, руски и английски език, както и материали от интернет и клавири извлечения от цитираните творби.

Дисертационния труд на Милена Томанова има приносен характер и в следните, съществени за музикалното образование и възпитание на децата направления:

- Очертаване на възпитателните послания на либретата на музикално-театралните творби,
- Музикалното съдържание и неговите възможности за принос в практически аспект в разширяването на музикалните знания,
- Ролята на сценичните адаптации на тяхната специфична характеристика за музикалното развитие на децата-участници в спектаклите и техния ефект при прекия визуален контакт върху детската слушателска аудитория.

За пръв път е осъществено детайлно проучване на връзките между музикално-сценичните проявления за деца и образователните изисквания в отношение на придобиването на компетентности у подрастващите, което доказва тезата, че това творчество има пряко значение и въздействие при формирането на траен интерес към музикалното изкуство.

Публикациите ѝ в представителни конференции на АМТИИ – Пловдив през 2016-та и 2017-та година, на научната

конференция с международно участие в Шуменския университет НБУ- София, както и Докторантските четения през 2017та година в НМА – София, без съмнение събуждат интерес, а художествено-творческата ѝ дейност, обхващаща 36 участия само в докторантския период демонстрира способностите ѝ за лично участие в осъществяването на изследвания обект на музикално-педагогическа дейност.

На основание на актуалността и значимостта на дисертационния труд на Милена Томанова за формиране на интерес към музикалното изкуство чрез музикално-сценичните жанрове при деца в начална училищна възраст, както и на подчертания принос и задълбочен анализ и лично участие в осъществяването на този процес, убедено предлагам на уважаемото жури да присъди на Милена Антонова-Томанова образователна и научна степен „доктор“ по научно направление 1.3.

23. 11.2017 г.

Рецензент: